

На сьогоднішній день важливою функцією інформаційної системи є здійснення комунікацій, іншими словами – створення інформаційно-комунікаційних технологій. Комунікація забезпечує обмін інформацією між структурними підрозділами підприємства і окремими працівниками. Інформаційно-комунікаційна технологія – це цілеспрямована сукупність методів, процесів, комунікацій, мереж та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюг, що забезпечує збір, зберігання, обробку та передачу інформації з метою підвищення ефективності діяльності підприємства. Важливою особливістю комунікації є стабільність, достатня для функціонування надійності, можливість удосконалення й розвитку та підпорядкування потребам управлінської системи.

ВИСНОВКИ

Проведене нами дослідження дозволяє зробити висновки, що технологію управління можна визначити як регламентацію раціональних процедур і способів роботи з інформацією в процесі реалізації функцій управління на підприємстві. Нові тенденції економічного розвитку країн – лідерів світової економіки свідчать про те, що використання досягнень індустрії інформаційних технологій і систем інформаційного забезпечення в управлінні підприємствами є необхідними умовами та складовими успіху будь-якого підприємства. Для кваліфікованого створення й використання інформаційної системи необхідно чітко розуміти її призначення та функції. Незважаючи на потужні можливості сучасних інформаційних технологій та інформаційних систем управління,

проблема ефективного їх використання для оновлення технологій управління залишається нерозв'язаною, що вимагає проведення подальших досліджень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Дудник А. Д.** Словник-довідник менеджера по управлінню конкурентоспроможністю для магістрів усіх форм навчання / Укл. А. Д. Дудник. – К. : КНЕУ, 1999. – 60 с.
2. **Шегда А. В.** Менеджмент : [навч. посібник] / А. В. Шегда. – К. : Знання, КОО, 2002. – 583 с.
3. **Василенко В. О.** Антикризове управління підприємством : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Василенко. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 504 с.
4. **Кузнецова І. О.** Визначення сутності дефініції «технологія управління» / І. О. Кузнецова // Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 1 – С. 55 – 62
5. **Курочкін О. С.** Управління підприємством (процесний аспект) : [навч. посібник] / О. С. Курочкін. – К. : МАУП, 1998. – 144 с.
6. **Гриньов В. Ф.** Інноваційний менеджмент : [навч. посібник] / В. Ф. Гриньов. – К. : МАУП, 2001. – 152 с.
7. **Ілєнкова М. А.** Інноваційний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/138/9423.html>
8. Про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2011 рік Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ. – 2011. – 94 с.
9. **Богатырев И.** Технология, как гарантия успеха. Интеграция Украины в Европейское Энергетическое Сообщество [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://minfin.com.ua/blogs/Bogatyrov/28888/>

УДК 658.012.45

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ТА СИСТЕМНИЙ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІНСЬКА ІНФОРМАЦІЯ»

УДК 658.012.45

Калюжна Н. Г. Гносеологічний та системний аспекти трактування поняття «управлінська інформація»

У статті обґрунтовано необхідність уточнення сутності поняття «управлінська інформація» на основі синтезу підходів до визначення поняття «інформація». Розглянуто основні підходи до трактування поняття «інформація». Установлено аспекти, які доцільно відбити у визначенні поняття «управлінська інформація».

Ключові слова: інформація, управлінська інформація, аспект, система, дані, знання, невизначеність, впорядкованість.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 20.

Калюжна Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (кв. Молодіжний, 20-а, Луганськ, 91034, Україна)

E-mail: kalujnaya.natalya@gmail.com

УДК 658.012.45

Калюжная Н. Г. Гносеологический и системный аспекты трактовки понятия «управленческая информация»

В статье обоснована необходимость уточнения сущности понятия «управленческая информация» на основе синтеза подходов к определению понятия «информация». Рассмотрены основные подходы к трактовке понятия «информация». Определены аспекты, которые целесообразно отразить в определении понятия «управленческая информация».

Ключевые слова: информация, управленческая информация, аспект, система, данные, знания, неопределенность, упорядоченность.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 20.

Калюжная Наталья Геннадиевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра менеджмента внешнеэкономической деятельности, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (кв. Молодежный, 20а, Луганск, 91034, Украина)

E-mail: kalujnaya.natalya@gmail.com

UDC 658.012.45

Kalyuzhnaya N. G. Gnosiological and System Aspects of Interpretation of Concept «Administrative Information»

In the article the necessity of clarification of essence of concept «administrative information» on the basis of synthesis of approaches to determination of concept «information» is reasonable. The basic approach to interpretation of concept «information» is considered. Aspects which it is expedient to reflect in determination of concept «administrative information» are certain.

Key words: information, administrative information, aspect, system, data, knowledge, vagueness, efficiency.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 20.

Kalyuzhnaya Nataliya G. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Foreign Economic Activity Management, East-Ukrainian National University named after V. Dah (91034, Ukraine)

E-mail: kalujnaya.natalya@gmail.com

Одним із обумовлюючих чинників забезпечення ефективності функціонування системи управління підприємством є рівень інформаційно-технічного забезпечення процесів управління. Оперуючи інформацією, отриманою з різних джерел, ґрунтуючись на життєвому досвіді та знанні методів обробки інформації, особа, що приймає рішення, здійснює усвідомлений вибір методів управлінського впливу на об'єкт управління (тобто, ухвалює певне рішення). Відповідно, великого значення набуває визначення заходів щодо зниження ступеня суб'єктивності управлінських рішень, що приймаються. Вирішення цього завдання стає можливим, передусім, за умови використання в процесі управління достовірної, сучасної та достатньої інформації.

Наукове визначення поняття «інформація» було вперше дано в «Тлумачному словнику російської мови» за редакцією Д. Ушакова (1938 р.), де інформація трактувалася як повідомлення про стан справ або діяльності, відомості про що-небудь [14]. Близьке за змістом тлумачення було наведено в «Термінологічному словнику з інформатики», виданому в 1975 р. Міжнародним центром наукової і технічної інформації: «інформація – зміст будь-якого повідомлення, відомості про що-небудь, розглянуті в аспекті їхньої передачі в просторі і часі» [12]. А у радянському енциклопедичному словнику під інформацією розуміється «обмін відомостями між людьми, обмін сигналами в товарному і рослинному світі» [11].

У філософському енциклопедичному словнику (1983 р.) «інформація» (від латів. *informatio* – ознайомлення, роз'яснення, представлення, поняття) визначається як: 1) повідомлення, інформування про стан справ, відомості про що-небудь, що передаються людьми; 2) невизначеність, що знімається або зменшується в результаті отримання повідомлень; 3) повідомлення, нерозривно пов'язане з управлінням, сигнали в єдності синтаксичних, семантичних і прагматичних характеристик; 4) передача, віддзеркалення різноманітності в будь-яких об'єктах і процесах (неживої і живої природи)» [16].

Велике число схожих і несхожих між собою визначень поняття «інформація» породило особливе відношення учених до можливості і необхідності з'ясування суті самого цього феномену. Так, М. М. Моїсєєв з цього приводу ґрунтовно зазначає, що «строгого і досить універсального визначення інформації не лише немає, але воно і навряд чи можливо» [9, с. 12].

Мета статті – розглянути основні підходи до трактування поняття «інформація» з метою визначення аспектів, які доцільно відбити у визначенні поняття «управлінська інформація».

Результати семантичного аналізу поширених визначень поняття «інформація», подані в *табл. 1*, свідчать про те, що існує, зокрема, ціла колекція визначень, що мають гносеологічний аспект, тобто розглядають інформацію як сукупність відомостей (даних, фактів, повідомлень), або як похідне від цих даних – знання. Стосовно таких визначень, слід погодитися з результатами аналізу підходів до трактування поняття «інформація», викладеними в роботі [4]. А саме, у визначенні поняття «інформація» має бути підкреслений її зв'язок з даними, на базі яких вона отримана. При цьому не всі дані можуть бути трансформовані в інформацію, оскільки якісь з них можуть бути надмірними, помилковими, сумнівними, тобто такими, що не представляють інтерес з погляду практичного використання в управлінських процесах. У той же час, інформація набуває нових властивостей в порівнянні з даними, та, згідно з визначенням Б. З. Мільнера, може розглядатися як дані, представлені в контексті [8]. Стосовно ж взаємозв'язку понять «інформація» та «знання», у роботі [4] ґрунтовно зазначається, що основна якісна відмінність між знанням і інформацією полягає в тому, що знання конструктивне, є основою для успішної дії, тоді як інформація може і не містити в собі знання [4, с. 45]. По відношенню до знань інформація цілком ґрунтовно може розглядатися як необхідне середовище, матеріал для створення знання або продукт, з якого можливо їх отримати [10, с. 82].

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «інформація»: ключові аспекти

Джерело	Визначення поняття «інформація»	Аспекти визначення поняття «інформація»					
		Гносеологічний		Системний		Філософський	Практичний
		Дані (відомості, факти, повідомлення)	Знання	Міра невизначеності	Ступень впорядкованості		
1	2	3	4	5	6	7	8
А. Д. Урсул [13]	Відбита різноманітність як різноманітність, яку об'єкт, що відображає, містить про відбитий об'єкт					+	
Р. Акофф [18]	Виділена, впорядкована частина даних, оброблена для використання	+					
У. Джането [5]	Дані, які були інтерпретовані та представлені в придатній для використання формі	+					

1	2	3	4	5	6	7	8
І. Нонака, Г. Такеуші [10]	Потік повідомлень	+					
Б. З. Мільнер [8]	Дані, представлені в контексті	+					
Н. Вінер [3]	Позначення змісту повідомлення, отриманого із зовнішнього світу в процесі нашого пристосування до нього й пристосування до нього наших почуттів	+					
Е. Хутен [19]	Створення порядку з безладу або, принаймні, збільшення міри тієї впорядкованості, яка існувала до отримання повідомлення				+		
Ф. Махлуп [7]	Знання, передані кимось іншим або набуті шляхом власного дослідження або вивчення		+				
Т. Джантч [20]	Інструкція до самоорганізації в процесі еволюції біологічних структур						+
О. І. Берг, Ю. І. Черняк [1]	Віддзеркалення у свідомості людей об'єктивних причинно-наслідкових зв'язків в оточуючому нас реальному світі					+	
А. В. Кітаєв [6]	Усунення невизначеності (ентропії)			+			
Філософський словник [15]	Зменшувана, знята невизначеність як результат одержання повідомлення			+			

Отже, можемо зробити висновок, що наявність гносеологічного аспекту у визначенні поняття «інформація» є цілком доцільною, але, на наш погляд, не повною мірою вичерпує характеристики інформації як передумови прийняття ефективних рішень у системі управління підприємством.

Поряд із визначеннями, які зважають, передусім, на гносеологічний аспект існування інформації як явища, існує тенденція розглядати інформацію як міру невизначеності, або пов'язувати інформацію з ступенем впорядкованості системи, яка її отримує. У першому випадку поняття «інформація» пов'язане з поняттям «ентропія», під яким розуміється кількісна характеристика інформації як ступінь невизначеності стану системи, що знімається при отриманні інформації [17]. У другому випадку інформація означає порядок, а комунікація є процес створення порядку з безладу або, принаймні, збільшення міри тієї впорядкованості, яка існувала до отримання повідомлення [19]. У роботах [2, 4] з посиланням на Н. Вінера ґрунтовно зауважується на наявність причинно-наслідкового взаємозв'язку між підходами до визначення інформації як міри невизначеності та ступеня впорядкованості відповідної системи. Зокрема, Н. Вінер зазначав, що «як кількість інформації в системі є мірою організованості системи, так само ентро-

пія системи є мірою дезорганізованості системи; одне дорівнює іншому, взятому з протилежним знаком» [3, с. 55]. Відповідно, ентропія може розглядатися як міра відповідності стану організаційних систем поставленим цілям. Отже, підходи до трактування інформації як міри невизначеності та ступеня впорядкованості відповідної системи є взаємопов'язаними, та, оскільки вони зважають, передусім, на належність інформації до певної системи, можемо вважати, що ці підходи характеризують системний аспект інформації як предмета дослідження.

Окрім розглянутих підходів, як видно з табл. 1, існують дефініції інформації, що містять філософський термін «віддзеркалення». Віддзеркаленням у загальному випадку є процес, результатом якого є інформаційне відтворення властивостей відбиваного предмета [15]. Будь-яке віддзеркалення, безумовно, включає інформаційний процес, але, щодо ототожнення понять «віддзеркалення» та «інформація», слід погодитися з А. Д. Урсулом, який зауважує, що «віддзеркалення» як термін несе на собі яскраво виражений антропоморфний характер, який проявляється в тому, що об'єктивному змісту надаються характеристики, встановлюється форма, що відбиває оптичний спосіб передачі інформації, що розуміється як своєрідна риса людської свідомості [13]. Отже, ототожнення віддзеркалення з інформацією передбачає

неодмінне «олюдження» останньої, тоді як потрібна для реалізації процесів управління інформація може бути не пов'язана з людською діяльністю (стихійні лиха, кліматичні умови, розміщення природних ресурсів, певні форс-мажорні обставини та ін.).

Нарешті, існують визначення поняття «інформація», які розглядають його як певний план, алгоритм, інструкцію до самоорганізації досліджуваної системи [20]. На наш погляд, як отождолення інформації з філософською категорією «відзеркалення» не становить практичної цінності з точки зору використання в процесі управління підприємством через свою абстрактність, так й розгляд інформації як певного алгоритму дій є неінформативним через обмеженість та зайву схематичність розуміння цього поняття. Підкреслимо, що такі висновки зроблені автором виключно в контексті дослідження, тобто стосовно визначення можливостей застосування існуючих підходів до трактування інформації для опису процесів у системі управління підприємством. Тому доцільно уточнити, що предметом дослідження в даному випадку стає не просто інформація, а управлінська інформація, призначення якої полягає, передусім, у зменшенні невизначеності, що виникає в процесі прийняття рішень на підприємстві. Для того щоб якийсь набір відомостей можна було назвати управлінською інформацією, цей набір має становити користь для осіб, що ухвалюють управлінські рішення,

тобто мати певну управлінську цінність та послугувати підґрунтям для отримання нових знань щодо напрямів оптимізації управлінських процесів на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Отже, надалі будемо вважати, що з точки зору можливості практичного застосування в процесі управління підприємством управлінська інформація може визначатися згідно з такими підходами (рис. 1):

1. Інформація як дані (відомості, факти).
2. Інформація як знання.
3. Інформація як міра невизначеності.
4. Інформація як ступень впорядкованості.

Перші два підходи відбивають гносеологічний аспект трактування інформації як похідної від даних та передумови набуття знань, інші два – відповідають системному аспектові як такому, що зважає на циркулювання інформації у межах певної системи. При цьому інформація як ступень впорядкованості залежить від рівня невизначеності, який залишається в системі після отримання системою відповідних даних, що становлять цінність у контексті управління підприємством, та їхньої трансформації у знання. З урахуванням визначальних рис обраних підходів, управлінська інформація може бути визначена як структуровані дані, застосування яких сприяє зменшенню невизначеності в системі управління, підвищенню ступеня її впорядкованості та продуктом використання яких є знання. ■

Рис. 1. Підхід до визначення поняття «управлінська інформація»

ЛІТЕРАТУРА

1. **Берг А. И.** Информация и управление / А. И. Берг, Ю. И. Черняк. – М.: Прогресс, 1966. – 362 с.
2. **Буряк В. В.** Механізм управління інформаційними ресурсами промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / Буряк В. В. – Хмельницький, 2006. – 22 с.
3. **Винер Н.** Кибернетика, или управление и связь в животном и машине / Н. Винер; пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Наука, 1983. – 344 с.
4. **Головкова К. Ю.** Підхід до визначення поняття «інформація» / К. Ю. Головкова // Культура народів Причерномор'я. – 2011. – № 215. – С. 44 – 48.
5. **Джането К.** Управление знаниями. Руководство по разработке и внедрению корпоративной стратегии управления знаниями / К. Джането, Э. Уилер. – М.: Добрая книга, 2005. – 192 с.
6. **Китаев А. В.** Информация в системе факторов общественного производства: автореф. дисс. ... канд. екон. наук: 08.00.01 / Китаев Антон Викторович. – Ростов-на-Дону, 2007. – 27 с.
7. **Махлуп Ф.** Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлуп. – М.: Прогресс, 1996. – 462 с.
8. **Мильнер Б. З.** Управление знаниями. Эволюция и революция в организации / Б. З. Мильнер. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 178 с.
9. **Моисеев Н. Н.** Человек и ноосфера / Н. Н. Моисеев. – М.: Молодая гвардия, 1990. – 352 с.
10. **Нонака И.** Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / И. Нонака, Х. Такеучи. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 384 с.
11. Советский энциклопедический словарь / [Прохоров А. М., Семенов В. А., Бранин А. О. и др.]. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 1632 с.
12. Терминологический словарь по информатике: 2235 терминов. – М.: МЦНТИ, 1975. – 752 с.
13. **Урсул А. Д.** Отражение и информация / А. Д. Урсул. – М.: Наука, 1973. – 324 с.
14. **Ушаков Д. Н.** Толковый словарь русского языка: в 4 т. [Электронный ресурс] / [Ушаков Д. Н., Винокур Г. О., Ларин Б. А. и др.]. – Режим доступа: <http://www.slovari.yandex.ru/dict/ushakov>.
15. Философский словарь / [ред. И.Т. Фролов]. – Изд. 4-е. – М.: Политиздат, 1981. – 445 с.
16. Философский энциклопедический словарь / [ред. Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев]. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 836 с.
17. **Шеннон К.** Работы по теории информации и кибернетики / К. Шеннон. – М.: Иностранная литература, 1963. – 830 с.
18. **Ackoff R. L.** Creating the Corporate Future / R. L. Ackoff. – N.Y.: Oxford University Press, 1994. – 279 p.
19. **Hutten E. H.** The ideas of physics / E. H. Hutten. – Edinburgh-London: Oliver & Boyd, 1967. – 153 p.
20. **Jantsch T.** The self-organizing Universe: Scientific and human implications of emerging / T. Jantsch. – Oxford: Pergamon press, 1980. – 343 p.

УДК 330.31(470)

АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ РАЗВИТИЯ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ СТРУКТУР ВЕНЧУРНОГО БИЗНЕСА ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

ТИМОХОВА Г. Б., ГУРА Д. А.

УДК 330.31(470)

Тимохова Г. Б., Гура Д. А. Анализ тенденций развития институциональных структур венчурного бизнеса информационной экономики

В статье проанализированы современные тенденции развития институциональных структур венчурного бизнеса информационной экономики. Выделены функции институтов, которые способствуют организации разветвленной информационной инфраструктуры субъектов венчурного бизнеса.

Ключевые слова: информационная экономика, институт венчурного капитала, институциональная среда информационного пространства, виртуальная товарная продукция.

Библ.: 7.

Тимохова Галина Борисовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики предприятия, Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия» (ул. Лермонтовская, 27, Харьков, 61000, Украина)

Гура Дарья Алексеевна – магистрант, кафедра экономики предприятия, Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия» (ул. Лермонтовская, 27, Харьков, 61000, Украина)

УДК 330.31(470)

UDC 330.31(470)

Тимохова Г. Б., Гура Д. А. Анализ тенденций развития институциональных структур венчурного бизнеса информационной экономики

У статті проаналізовано сучасні тенденції розвитку інституційних структур венчурного бізнесу інформаційної економіки. Виділено функції інститутів, які сприяють організації розгалуженої інформаційної інфраструктури суб'єктів венчурного бізнесу.

Ключові слова: інформаційна економіка, інститут венчурного капіталу, інституційне середовище інформаційного простору, віртуальна товарна продукція.

Бібл.: 7.

Тимохова Галина Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра економіки підприємства, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» (вул. Лермонтовська, 27, Харків, 61000, Україна)

Гура Дар'я Олексіївна – магістрант, кафедра економіки підприємства, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» (вул. Лермонтовська, 27, Харків, 61000, Україна)

Timokhova G. B., Gura D. A. Trend Analysis of the Business Venture Institutional Structures of the Information Economy

The current trends of venture business institutional structures of information economy are analyzed in the article. The functions of institutes that assist organization of the ramified information infrastructure of venture business subjects are distinguished.

Key words: information economy, Institute of venture capital, the institutional environment of the information space, virtual commodity products

Bibl.: 7.

Timokhova Galina B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Enterprises Economics, Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy» (vul. Lermontovska, 27, Kharkiv, 61000, Ukraine)

Gura Darya A. – Graduate Student, Department of Enterprise Economics, Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy» (vul. Lermontovska, 27, Kharkiv, 61000, Ukraine)